

מנבנבן באפר ומים.

דכיתנא עשויים מפישתן וכולעין הרבה, אין להם תקנה אלא **מישנן** מניחם בלא שימוש שנים עשר חודש, ובכך באים לידי הכשרן.⁽²⁹²⁾

ואי איכא קטרי ואם יש בהם קשרים — **שרי להו מתירן**.⁽²⁹³⁾

הני אותם דקולי סלים וחלאתא ומסננות **דארמאי** של גוים, **דחיטי** בחבלי דצורי שתפורין בחבלים של חוטי דקלים — **מדיחן** במים וכשרים.

העשוין **דצבתא** [מין צמח] יש לנבנבן במים עה-ב ואפר.

דכיתנא מפשתן, **מישנן** שנים עשר חודש **ואי אית בהו** אם יש בהם באלו העושיים מצבתא, **קטרי קשרים**, **שרי להו** יתירם. כיון שהיין נכנס בין הקשרים.

דנה הגמרא עוד בעניני טומאה וטהרה של

אמר רבי שמואל בר יצחק: ולא פליגי אין מחלוקת ביניהם בדברי רבי יוחנן: **הא דברי רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן** נאמרו על הנחת הכלים **בתקופת ניסן ותשרי** שאז היום והלילה שוין, ולכן אין הבדל בין אם הניחם ביום או בלילה, כיון שבשניהם ישנם שתים עשרה שעות,

הא רבי חנא שאינה בשם רבי יוחנן, דיבר **בתקופת תמוז וטבת**, שאז אין היום והלילה שוים, ולכן צריך שיניחם שם חצי יום וחצי לילה, על מנת שבכל אופן יהיו שם שתים עשרה שעות.

אמר רב יהודה: הני רווקי אותם מסננות שמסננים בהם את השמרים מן היין [העשוין מבד של שקין, ודרך חורי הבד, יוצא היין] **דארמאי** של הגויים, היאך מכשירין אותם?

אם הם **דמזיא** עשויים משיער אדם, שאינו בולע, הרי שדי אם **מדיחן** במים וכשרים הם.

דעמרא אם עשויים המסננות מצמר —

292. מפות וסדינים ששרו ביין נוסך, סובר ר"ת בתוס', שאין צריך ליישנם שנים עשר חודש. מכך שלא מנתה הגמרא כלי פשתן סתם, אלא רק כלים אלו שמנו חכמים שהיו בקיאים בבליעתם.

293. לדעת הראב"ד, יש להתיר את הקשרים הן באלו הצריכין ניגוב והדחה, ויתיר הקשרים על מנת שהניקוי יגיע לכל מקום בכלי, וכן באלו הצריכים יישון. כיון שעיקר ענין הישון, הוא שתייבשו הכלים לחלוטין. ואם נשארים הקשרים, אין הייבוש מוחלט.

אולם לדעת הרשב"א, התרת הקשרים נצרכת רק כאשר מכשיר את הכלי על ידי ניגוב. אבל על ידי ישון, אין צורך להתיר הקשרים, כיון

וכן אין לחלק בין יין נוסך שהוא צונן לבין שאר איסור רותח שנפל עך המפות הללו, אלא את הכל יש להתיר בכיבוס בכלי שני. כי ודאי על ידי הכיבוס שחובטין הבגד כמה פעמים, מסתמא יצא האיסור.

[ויש לעיין מה יהא הדין בכיבוס במכונת כביסה בימינו, שרוב הבגדים אין מכבסין אותם בחום גבוה כל כך. ואין זה בחום של כלי שני,

גת:

איתמר: עם הארץ⁽²⁹⁴⁾ שהושיט ידו לגת, ונגע באשכולות כאשר היו בתוך היין.

נחלקו בדין זה רבי ורבי חייא. חד אמר: אשכול וכל סביבותיו — טמאין, ואילו כל הגת כולה — טהורה.

וחד אמר: כל הגת כולה נמי אף היא טמאה.

שואלת הגמרא: ולמאן דאמר הסובר כי אשכול וכל סביבותיו טמאים, וכל הגת כולה טהורה, מאי שנא במה שונה דין זה, מהא דתנן ממה ששינונו: שרץ שנמצא ברחים שטוחנים בהם את הזיתים לפני שנותנים אותם בכד להפיק מהם את השמן, אינו מטמא השרץ, אלא את מקום מגעו.

ואם היה משקין מהלך כלומר מהלכין ונוזלים שם ממקום למקום — הכל טמא!

וקשה, במה שונה דין זה מדין עם הארץ שנגע באשכולות, והלוא אף בגת ישנם משקין, וכמו בבית הבד?

מבאר הגמרא: התם בבית הבד לא מפסק ולא מידי אין כל הפסק בין הריחיים שנגע בהם השרץ, לבין סביבותיהם. לפי שהמשקין מחברין הכל.

ואילו הכא בגת, מפסקי מפסיקין האשכולות,⁽²⁹⁵⁾ וממילא אין חיבור על ידי משקין בין האשכולות שבהם נגע עם הארץ, לבין הגת שבה לא נגע. ולכן אף שהאשכולות טמאין, הגת נשאת טהורה.⁽²⁹⁶⁾

אורו ליה הורו לו רבנן לרבי ירמיה, ואמרי לה ויש אומרים כי הורו לבריה לבנו דרבי ירמיה, הלכה כדברי האומר — עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות, אשכול וכל סביבותיו טמאין, וכל הגת כולה טהורה.

מתניתין

הלוקח כלי תשמיש של אכילה מן העובדי כוכבים, היאך מכשירן?

שיש בו טופח על מנת להטפוח, לכאורה היה צריך יין זה, לטמא הכל אף בגת, ואם לא היה טופח על מנת להטפוח, ולא היה בו כדי לטמא, מדוע מטמא ברחיים?

ותירץ הרמב"ן: אף משקה הטופח על מנת להטפוח, אינו מחבר ומטמא אלא ממשקה למשקה. אך אינו מחבר בין האוכלין. ואף אם היו משקין על גבי האשכולות, אינו מחבר ביניהם. לפי שמשקה המונח על המאכל וטפל לו, הריהו בטל כלפיו.

ולכן, אף שעם הארץ מטמא את האשכול ואת כל מגעו שמסביב, מכל מקום אין זה נחשב חיבור שעל ידו יטמא את כל הגת.

שבשנים עשר חודש, מתייבש הכלי אף בקשריו.

294. עמי ארצות אינם זהירים בדיני טומאה וטהרה. ולכן גזרו עליהם חכמים, שמטמאים כל דבר שנוגעין בו.

295. [ובזיתים, אין אשכולות. ולכן ישנו חיבור רצוף בין הריחיים לשאר בית הבד]

296. לכאורה משמע שאף בגת שטימא בה עם הארץ, היה היין מהלך בגת. שאם לא כן, מהי קושיית הגמרא משרץ שנמצא ברחיים.

והקשה הראב"ד: אם כן, אם היה שם משקה

לא כג, במלחמת מדין כאשר שבו אנשי צבא, ובידם כלים, ועל כלים אלו אמרה התורה:]

”כל דבר אשר יבא באש [כלומר, כלי שדרך שימושו הוא באש] תעבירו באש [לפי הכלל שבידינו, כבולעו — כך פולטו. כלומר, כדרך שבליעת האיסור נעשית על ידי האש, כך תיעשה טהרת הכלי והפלטת האיסור הבלוע בו על ידי האש] — וטהר”.
ותיבה זו “וטהר” שלכאורה מיותרת היא, הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת נוספת על טהרת הכלים באש. והיא — טבילה.

תני שנה בר קפרא מקור אחר לדין זה שצריך לטבול את הכלים:

מתוך שנאמר באותו ענין של כלי מדין “אך במי נדה יתחטא”, ומשמע שצריך לטהר הכלים במי פרה אדומה הקרויים מי נדה, ובהם משתמשים לטהר מטומאת מת, שומע אני שצריך הזאה ביום השלישי וביום השביעי כדין הזאה במי חטאת לטהר מטומאת מת?

אלא, תלמוד לומר: “אך” הכתוב בפסוק, בא למעט, וחלק בין מי פרה אדומה למי טבילה אלו, שאין צריך בהם הזאה ביום השלישי והשביעי.

אולם אם כן, מה תלמוד לומר “במי נדה”, והלוא על כרחינו, אין הכונה לטהרה כדין

א. את הכלי שדרכו להטביל כלומר שראוי להיטהר רק בטבילה⁽²⁹⁷⁾ כגון כלים שמשמשין בהם רק בצונן כמו כוסות וצלחות — יטביל ואינו צריך הכשר נוסף.

ב. כלי שעל מנת להכשירו, יש להגעיל אותו, כגון סירי מתכת שמבשלין בהם ברותחין — יגעיל.

ג. כלי שעל מנת להכשירו יש ללבן אותו באור אש, [כגון כלי שדרך תשמישו היא ממש בתוך האש, כפי שמפרטת המשנה] — ילבן אותו מכל צדדיו באור.

ואלו הם הכלי שמשמשים בהם באש: השפור שצולין בו בשר על האש, והאמכלא רשת מתכת שצולין בשר על גביה — מלבנן באור.

ד. הסכין שנקנה מן הגוי, שפה משפסף ומשחיו אותו — והיא טהורה.

גמרא

תנא: וכולן כל אלו ששנינו במשנתינו, אף אלו שהכשרן הוא על ידי ליבון, צריכין טבילה במקוה שיש בו ארבעים סאה.⁽²⁹⁸⁾

מבררת הגמרא: מנהני מילי שאכן כל אלו צריכין אף טבילה?

אמר רבא: המקור הוא דאמר קרא [במדבר

בשטיפה והטבלה בצונן על מנת להפליט ממנו האיסור.

298. הראשונים הביאו מדברי הירושלמי, שיסוד

297. כך פירש רש"י. והראב"ד ביאר, שאין הטבלה זו מדין טבילת מקוה דטהרה. אלא ענינה הכשר וניקוי הכלי. והיינו דכיון שנשתמשו בו בצונן, אין צורך בהכשר אחר, אלא די

טהרה מטומאת מת?

ואין צורך להמתין עד הערב.

אלא פירוש "מי נידה" – **מים שנדה טובלת בהן, הוי אומר, מקוה מים שיש בו ארבעים סאה.** (299)

ויש להבין מדוע נכתב בפסוק "וטהר" שמשמעו, חיוב הטבלת הכלים במים, ומיד בהמשך הפסוק, נכתב "אך במי נידה" שאף זה בא להורות חיוב טבילה. ולשם מה צריך שתי הוראות אלו?

ביאור הדבר: **איצטריך צריך למיכתב "וטהר" ואיצטריך צריך למיכתב "במי נדה".**

מהטעם דלהלן: **אי אם כתב רק "וטהר", הוא אמינא היינו אומרים כי די בקיום של "וטהר", בהטבלה במקוה מים שיש בו כל דהו, אפילו מקוה חסר ומועט.**

– משום כך, **כתב רחמנא "במי נדה", להורות שצריך מקוה הראוי להכשר נידה, שיש בו ארבעים סאה.**

ואי אם כתב רחמנא "במי נדה", ולא כתב "וטהר" הוה אמינא היינו אומרים שמלבד הטבילה, צריך שיהיה הערב שמש כלומר שיעריב היום כנדה כפי שצריך בטהרת נדה.

משום כך, **כתב רחמנא "וטהר".** והיינו **לאלתר, שעם טבילת הכלי, חלה טהרתו.**

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אפילו אם היו הכלים שנקנו מן הגוי כלים חדשים, ולא נשתמשו בהם למאכלי איסור, אף הם במשמע חיוב זה של טבילה.

ומניין? – **דהא שהרי כלים ישנים וליבנון, כחדשים דמו נחשבים הם.** כיון שעל ידי הליבון, נפלט וכלה מהם כל סרך של איסור, **ואפילו הכי, בעי צריכים טבילה.** ומוכח מכך, שכל כלי חדש הנקנה מן הגוי, יש להטבילו.

מתקיף לה רב ששת: אי הכי אם אכן כל כלי חדש הנקנה מן הגוי צריך טבילה מגזירת הכתוב, אף אם אין בו כל שמץ של בליעת איסור, אם כן אפילו זוזא דסרבלא מספרים של גוזזי צמר – נמי?

אמר ליה רב נחמן: כלי סעודה אמורין בפרשה. לפי שנאמר "כל דבר אשר יבוא באש". ואין דרך להביא באש, אלא רק כלי אכילה. ולא שאר כלי עבודה. ורק על כלים אלו, נאמר החיוב של "וטהר"!

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: לא שנו חיוב טבילה זה, אלא בכלים הלוקוחין שנקנו מן הגוי. וכמעשה שהיה במלחמת מדין, שעל ידי הכיבוש נקנו להם הכלים.

אבל כלים שאולין, לא נתחייבו

לכלי הגוי צריך מ' סאה. לפי שאין טבילה זו באה לטהרם מן הטומאה, אלא חידוש התורה הוא שכלי הגוי צריכים טבילה. וטבילה זו נאמרה כטבילת הנדה במ' סאה. [תוס']

דין טבילה הוא משום שיצאו הכלים מרשות גוי לקדושת ישראל. והוא כעין טבילת גרים.

299. אף שרביעית מים מספיקה מדאורייתא על מנת להטביל כלים מחטים וצינוריות, מכל מקום

בטבילה. (300)

והלכתא: נידון כסופו, ונחשב ככלי מתכת וחייב טבילה. (301)

איבעיא להו: כלי של גוי הנמצא ביד ישראל במשכנתא עד לפירעון חובו — מאי, האם צריך להטבילו?

אמר רב בר רב אשי: אבא רב אשי, משכן ליה מישכן אצלו עובד כוכבים כסא דכספא כוס כסף תחת חוב שהיה חייב לו העובד כוכבים.

ואטביליה הטבילו אבא ואישתי ביה ושתה בו. ולכאורה משמע שכלי הנתון כמשכון, יש להטבילו.

אולם, ולא ידענא לא ידעתי אי אם עושה זאת אבא משום דקסבר, כי כלי זה הנתון כמשכנתא, כזביני דמיא כמכור הוא,

או, אי משום דחזי לעובד כוכבים דדעתיה לשקועיה. שראה שדעתו של העובד כוכבים לשקע ולהשאיר אצלו את הכלי, לפי שאין בדעתו לפרוע את חובו. ולכן נחשב הכלי כקנוי לו, ומשום כך הטבילו. (302)

תנו רבנן: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דינם כך:

רב יצחק בר יוסף, זבן מנא דמרדא קנה כלי העשוי מאדמה וגללי בקר מעובד כוכבים. סבר שצריך להטבילה. אמר ליה ההוא אחד מרבנן, ורבי יעקב שמיה [שמו], לדידי מפרשא לי [לי נתפרש] מיניה מאת דרבי יוחנן, שכך הוא הדין:

רק כלי מתכות אמורין בפרשה שחייבין טבילה. אך שאר חומרים, אינם מחייבים טבילה. ודבר זה נלמד ממה שנאמר [במדבר כב לא] "אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הברזל את הבדיל ואת העופרת".

אמר רב אשי: הני אלו כלי זכוכית, הואיל וכי אם נשתברו, יש להן תקנה על ידי התכתם ועשיית כלים חדשים, הרי שבדבר זה — ככלי מתכות דמו, ולכן חייבים אף הם בטבילה.

כלי קוניא חרס המצופה מתכת — פליגי נחלקו בה בדינו רב אחא ורבינא.

חד אמר: דינו כתחלתו. וכיון שתחילתו היתה כלי חרס ורק אחר כך צפוהו מתכת, דינו ככלי חרס ואינו צריך טבילה,

וחד אמר: נידון כסופו. וכיון שבסופו צופה במתכת, דינו ככלי מתכת, וחייב טבילה.

הסובבין ומחזיקין אותו מבחוץ, הרי שאף לדעת הסובר שהכל הולך אחר המעמיד, מכל מקום אין צריך טבילה. כיון שדין טבילה אינו אלא על מה שמשמש לאכילה בלבד.

302. וכיון שספק זה לא נפשט בגמרא, הרי שכלי של גוי הנמצא ביד ישראל בתורת משכון, יטבילנו בלא ברכה. ואם יש לו כלי אחר שקנה

300. לדעת רשב"ם, ישראל ששאל כלי מישראל חבירו שקנה את הכלי מן הגוי, חייב טבילה. כיון שבא הכלי לידי חיוב טבילה כאשר היה כבר ביד הישראלי הראשון [תוס'].]

301. ביאר התוס', כי דין זה הינו רק כאשר האבר חופה את הכלי אף מבפנים. אך כאשר רק מצפה אותו מבחוץ, וכן אם ישנם חישוקי ברזל

האוסרת, הינה כמאן דאמר נותן טעם לפגם — אסור.

כלומר, טעם הנשאר מדבר איסור, ובלוע הוא בתוך הכלי אך אין טעם זה טרי ומשובח, ואינו מוסיף טעם טוב במאכל שמתבשל בו אלא נותן בו טעם לפגם, סובר מאן דאמר זה, כי הטעם הבלוע בכלי — אף שפגום הוא — אם נתערב במאכל אסור, הריהו אוסר את המאכל.

ולכן מאכל שנתבשל בכלי של גוי, קודם שהכשירוהו — אסור.

והא, הברייתא המתירה את המאכל שנתבשל בכלי גוי שלא הכשירוהו, הינה כמאן דאמר נותן טעם לפגם — מותר. ולכן המאכל מותר.⁽³⁰⁵⁾

שואלת הגמרא: ולמאן דאמר כי נותן טעם לפגם מותר, ולכן מאכל שנתבשל בכלי של גוי מותר, אם כן גיעולי פליטת טעם של מאכל אסור של עובדי כוכבים, דאמר רחמנא שאסרה אותם התורה שהרי חייבה התורה להכשיר את הכלים שנשבו ממדין,

היכי משכחת לה באיזה אופן אסרה התורה כלים קודם הגעלה, והלוא הטעם הפגום הבלוע בהם מותר?

א. דברים שלא נשתמש בהן העובד כוכבים כלל, מטבילין הישראל והן טהורין.⁽³⁰³⁾

ב. דברים שנשתמש בהן העובד כוכבים על ידי צונן, כגון כוסות, וקתוניות [כלי לאכילה ולא לבישול], וצלוחיות — מדיחן ומטבילין⁽³⁰⁴⁾ והם טהורין.

ג. דברים שנשתמש בהן על ידי מאכלים חמין, כגון היורות, הקומקמוסין [קומקום קטן למים חמין], ומחמי מים חמין [גדולים] — מגעילן ברותחין, ומטבילין — והן טהורין.

ד. דברים שנשתמש בהן הגוי על ידי האור, כגון השפודין ששימושם נעשה תוך כדי צליית הבשר, והאסכלאות [הרשת שעליה צולין] — מלבנן ומטבילין, והן טהורין.

מבררת הגמרא: וכולן כל הכלים הללו, שנשתמש בהן עד שלא [כלומר לפני ש:] יטביל, ושלא יגעיל, ושלא ילבן, מה דין מאכל שנעשה בהם?

תני חדא בברייתא אחת שנו שמאכל שנעשה בתוכם אסור, ותניא אידך ובברייתא אחרת שנינו שמותר. ויש ליישב הוראות סותרות אלו:

מיישבת הגמרא: לא קשיא — הא הברייתא

טבילה. [תוס']

מן הגוי וחייב טבילה, יטבילנו עמו ויברך על שניהם — תוס'.

304. משמע, שענין ההדחה אינו להעביר את הכלי במים בעלמא. אלא לנקותו ולשפשו מן הלכלוך. שאם לא כן, היה די בטבילה ולא היה צריך הדחה וטבילה.

305. מחלוקת זו בענין נותן טעם לפגם, נמצאת

303. סדר זה האמור בברייתא, אינו בדוקא. אלא יכול אף להטביל קודם ואחר כך להגעיל. ואין זה כטובל ושרץ בידו, כיון שטבילה זו אינה על מנת לטהר מן הטומאה, אלא דין מיוחד בפני עצמו הוא. שהרי אף כלים חדשים צריכים

אמר רב חייא בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא. כלומר שנתבשל בה מאכל אסור ועוד באותו יום נמכרה לישראל, דלאו נותן טעם לפגם הוא שהרי הטעם הבלוע בה, עדיין טרי ומשובת. ובאופן זה, אסרה התורה את המאכל שנתבשל בכלי, כיון שבולע המאכל מטעם האיסור.

א-טו

אך מאכל שנתבשל בכלי שחלף יותר מיום מאז שנעשה בו דבר איסור – וסתם כלי גוים אינם בני יומם – מותר המאכל.

ויש להבין: אם כן, אף את הקדירה עצמה, מכאן ואילך אם הקדירה אינה בת יומה – לישתרי, תהא מותרת אף לכתחילה, ולשם מה צריך להגעיל כל כלי שנלקח מן הגוי?

מבארת הגמרא: חיוב ההגעלה הינו משום שגזרו גזירה על קדירה שאינה בת יומא להצריכה הגעלה, משום קדירה בת יומא, על מנת שלא יטעו ויתירו אף קדירה בת יומא בלא הגעלה.

ואידך ולדעת הסובר שנותן טעם לפגם

אסור, הרי שקדירה בת יומא נמי אף היא מפגם פגמה טעמה פגום. ורואים, שבכל זאת אסרה אותה התורה. ומשמע, שנתנית טעם לפגם, אינה סיבה להתיר. ולכן כל כלי גוי – אף אם נותן טעם לפגם – המאכל שנעשה בתוכו אסור! (306)

רמי הקשה ליה רב עמרם לרב ששת: תנן שנינו במשנתינו – השפורין, והאסכלא, מלבנן באור וטהורין.

וקשה: והתנן לגבי קדשים שיש להכשיר את כליהם, [לפי שאסור להותיר משרם עד למחר. והאוכל מן הנותר, חייב כרת. ולכן יש להגעילים על מנת להוציא מהם טעם הבשר, על מנת שלא יבלע טעם הנותר בבשר הקדשים שיעשה מחר.]

ויש להכשירן כך: השפור והאסכלא שעושין בהם בשר קדשים – מוגעילן בהמין ומותר להשתמש בהם לבשר קדשים שיעשה למחרת.

וקשה, מדוע במשנתנו צריך ללבנם באור, ואילו במקדש, הסתפקו בהגעלה במים

לעיל סז ב.

וכל הכלים שנתבשלו בהם בישולי גוים, הינם נותן טעם לפגם. לפי שהאיסור נתבשל מאתמול ולפני כן, וכבר הופג טעמו ונפסל לאחר שעבר יום מבישולו.

חוץ מקדירה שנעשה בה המאכל באותו היום, וטעמה עוד ניכר. וכלי זה, נותן טעם לשבח הוא ואסור. [רש"י לעיל לח ב]

ובסתם כלי שאין ידוע אימתי נעשה בו המאכל, משמע ברש"י [לעיל בפרק אין מעמידין, הובאה מחלוקת הראשונים בענין כלי השמן וכלים בני יומן], שמחזיקין שנעשה בו

איסור מאתמול, ואינו בן יומו.

ובטעם הדבר ביאר הר"י מלוני"ל [שם לח ב], לפי שאין דרך לבשל בלילה אלא מבעוד יום. ואוכלין בצאת הכוכבים ואחר כך אין מבשלין יותר. הילכך, אין לחשוש לקדירה בת יומא [שנעשה בה האוכל באותו היום דהיינו בלילה שלפניו]. ודעת התוס' להלן שהטעם הוא משום ספק ספיקא.

306. התוס' לעיל לח ב ד"ה אי, הוכיח מן הגמרא שם שהלכה כי נותן טעם לפגם מותר. ועוד הוכיח, כי סתם כלי גוים בחזקת שאינם בני